

ПРОБЛЕМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Анотація. Розглянуто актуальні проблеми професійної орієнтації молоді. Досліджено мотиви вибору професії студентами та їх професійні вподобання. Визначено основні причини професійної невизначеності. Запропоновано перспективні напрями реформування системи професійної орієнтації.

Аннотация. Рассмотрены актуальные проблемы профессиональной ориентации молодежи. Исследованы мотивы выбора профессии студентами и их профессиональные предпочтения. Определены основные причины профессиональной неопределенности. Предложены перспективные направления реформирования системы профессиональной ориентации.

Annotation. The article deals with topical issues of professional orientation of young people. The motives of career choices made by the students and their professional preferences have been investigated. The main causes of occupational uncertainty are determined. Perspective directions of vocational guidance reform have been proposed.

Ключові слова: профорієнтація, професійне самовизначення, професійна невизначеність, мотиви вибору професії, ринок професій, служба професійної орієнтації молоді.

Процес вибору професії є, по суті, вибором життєвого шляху, вибору долі, тому завдання професійної орієнтації молоді стають все більш значущими, проблема їх вирішення загострюється в умовах постійного зростання кількості професій, які можна обрати.

Загальним проблемам профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю, питанням професійного самовизначення присвячено роботи Жемери Н. В., Клімова Є. О., Левківського М. В., Мадзігона В. М., Отрощенко Н. Л., Федоришина Б. О. та ін.

Вибір професії – один із найвідповідальніших моментів, який трапляється в житті кожного. Саме цей вибір визначає подальший життєвий шлях людини. Найкраще, коли професійне самовизначення здійснюється з урахуванням здібностей. Однак у сучасних умовах на перші місця виходять такі чинники, як матеріальний достаток, який може забезпечити та чи інша професія; престижність цієї професії на сьогоднішній день; легкість вступу до ВНЗ; вартість навчання та ін. Це призводить до парадоксальної ситуації, коли більша частина випускників вищих і середніх спеціальних навчальних закладів останніми роками стають спеціалістами професій, на які немає попиту на підприємствах та в організаціях, тому вони змушені працювати не за фахом. Підтвердженням цього є той факт, що за даними регіональних органів з праці, які склали приблизний список дефіцитних спеціальностей, першу десятку посідають робітничі спеціальності та професії сфери послуг. Але випускники шкіл наполегливо кілька років поспіль на перше місце ставлять професії юриста, економіста, менеджера [1].

Коли людина обирає професію, то, на жаль, не завжди замислюється над тим, чи користується ця професія попитом у роботодавців, чи легко буде знайти собі роботу за цією спеціальністю. Статистика свідчить про те, що тільки 22 % всіх випускників вузів і спеціалізованих установ освіти йдуть працювати за фахом [2].

З метою визначення провідних мотивів вибору професії, було проведено анкетування серед 50 студентів 1 курсів вищих навчальних закладів м. Харкова та отримано такі результати: для 68 % пріоритетним мотивом є гарний зарібок; 39 % вважають важливим спілкування з людьми, незалежність – пріоритет для 34 %; для 23 % важливим фактором є професія, яка не потребує відлучення від сім'ї, що, безумовно, пов'язано зі страхом залишати рідну оселю; для 16 % опитаних важливим мотивом є можливість бачити результат праці та можливість подальшого зростання, застосовувати знання на практиці.

Тобто, як можна спостерігати, молодь, обираючи професію, часто спирається на критерії престижності, вигідності, однак зовсім не враховує можливість подальшого працевлаштування за фахом. Це свідчить про розрив зв'язків між школою, навчальними закладами професійної освіти та

Ще однією проблемою, яка вимагає реформування вітчизняної системи професійної орієнтації, є те, що більшість випускників не мають чіткої життєвої перспективи, більш ніж 30 % перебувають у стані стресу, одна з причин якого – почуття соціальної незахищеності [1]. Згідно з проведеним анкетуванням студентів тільки у 42 % відстежується обґрунтований вибір професії. Студенти вбачають основними причинами професійної невизначеності такі фактори: погану інформованість про ринок професій – 57 % опитаних, брак знань про свої можливості в певній професійній діяльності – 39 % опитаних, відсутність доступної інформації про конкретні функції, які має виконувати людина певної професії – 25 % опитаних, епізодичність та безсистемність профорієнтаційних заходів – 25 % опитаних.

Таким чином, проведене дослідження показало наявність значних недоліків у системі сучасної профорієнтаційної роботи, що призводить до необґрунтованого вибору професії випускниками шкіл, прагнення отримати не професію, а диплом про вищу освіту. Така ситуація спричиняє додаткову деформацію ринку праці, значні розриви між попитом і пропозицією на фахівців певних професій, тому необхідно сформувавши перелік першочергових завдань, які мають бути вирішеними найближчим часом:

створення у школах служб професійної орієнтації молоді, де обов'язково має працювати профорієнтолог, чи інший спеціаліст, який має повністю присвячувати себе профорієнтації, а не займатися нею у вільний від основної роботи час [3];

створення постійного оновлення професійної інформаційної бази і забезпечення учням вільного доступу до неї. Така база повинна включати: перелік закладів професійної освіти з координатами зв'язку, а також з вимогами для вступу для кожної установи; стан ринку праці (наявність посад, потреба в кадрах); базу професійних програм (коротких описів професій) [4];

проведення профдіагностичних заходів, занять та тренінгів з планування кар'єри та консультацій у сфері самовизначення особистості;

проведення профорієнтаційної роботи як серед старшокласників, так і серед учнів молодшого віку, що дозволить з більшою впевненістю обирати майбутню професію та розвивати необхідні навички [5];

орієнтування учнів не стільки на певну професію, скільки отримання ними навичок орієнтування у мінливому професійному просторі.

Наук. керівн. Полубєдова А. О.

Література: 1. Отрошенко Н. Л. Значення соціально-професійної орієнтації в сучасному суспільстві / Н. Л. Отрошенко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 22. – С. 99–106. 2. Выбор профессии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.profi.ua>. 3. Пальчевская М. С. Профессиональная ориентация как форма содействия занятости молодежи и проблемы ее реализации / М. С. Пальчевская // Молодежь и наука: сборник материалов VIII Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых, посвященной 155-летию со дня рождения К. Э. Циолковского [Электронный ресурс] / отв. ред. О. А. Краев. – Красноярск : Сиб. федер. ун-т., 2012. – Режим доступа : <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2012/section01.html>. 4. Джиоев С. Х. ПрофорIENTATION как форма содействия трудовой занятости: некоторые вопросы теории правового регулирования / С. Х. Джиоев // Государство и право. – 2010. – № 11. – С. 39–46. 5. Рибалко В. М. Шляхи розвитку профорієнтації в системі побудови освіти на протязі всього життя / В. М. Рибалко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ. – 2011. – № 16(170). – С. 125–129.